

Prof. dr hab. Robert Kłosowicz
Instytut Nauk Politycznych
i Stosunków Międzynarodowych
Uniwersytetu Jagiellońskiego

Kraków, 5 stycznia 2021 r.

Recenzja rozprawy doktorskiej

Katarzyny Hryćko-Górnickiej pt. *Znaczenie wojskowej bazy komunikacyjnej Kagnev Station w polityce Stanów Zjednoczonych Ameryki względem Etiopii od 1953 do 1978 roku.*

przygotowanej pod kierownictwem naukowym dr hab. Michała
Leśniewskiego

Pani mgr Katarzyna Hryćko-Górnicka podjęła bardzo interesujące zadanie badawcze, którego celem było przedstawienie historii amerykańskiej stacji komunikacyjnej Kagnev Station w kontekście relacji polityczno - wojskowych pomiędzy Etiopią, a Stanami Zjednoczonymi. Autorka w tytule dysertacji doktorskiej podaje rok 1953 r., będący datą podpisania tajnej amerykańsko - etiopskiej umowy dotyczącej wykorzystywania przez USA instalacji obronnych na terenie Etiopii, jako datę początkową zakresu pracy. Faktycznie jednak w swojej dysertacji

przedstawia stosunki dyplomatyczne pomiędzy USA i Etiopią już od XIX w., zaś bardziej szczegółowo w okresie od zakończenia włoskiej okupacji Etiopii podczas II wojny światowej w 1943 r. do momentu zamknięcia stacji Kagnew w 1977 r.

Mamy zatem do czynienia z dwoma zagadnieniami, które porusza autorka w swojej dysertacji i co należy podkreślić w sposób umiejętny potrafi je ze sobą powiązać. Zagadnieniem pierwszym będą dzieje relacji pomiędzy Etiopią i USA ze szczególnym uwzględnieniem okresu zimnej wojny. Zagadnieniem drugim, które zarazem stało się osią pracy jest historia stacji komunikacyjnej Kagnew, jako instalacji wojskowej o ogromnym znaczeniu militarnym dla Stanów Zjednoczonych i bloku państw zachodnich, która była ważnym elementem współpracy politycznej i wojskowej pomiędzy Waszyngtonem i Addis Abebą w okresie zimnej wojny.

Struktura pracy

Praca składa się ze wstępu ośmiu rozdziałów merytorycznych, podsumowania i bibliografii. Praca liczy 304 strony i zawiera także fotografie dokumentalne oraz mapy. Rozprawa jest skonstruowana zgodnie z przyjętymi zasadami pisania prac naukowych. We wprowadzeniu do swojej dysertacji autorka przedstawiła uzasadnienie wyboru tematu pracy oraz zdefiniowała problem badawczy.

Rozdział pierwszy został poświęcony etiopsko - amerykańskiej współpracy w okresie protektoratu brytyjskiego nad Erytreą w latach 1941-1952. Rozdział drugi omawia relacje amerykańsko-etiopskie w początkach lat pięćdziesiątych XX wieku. W rozdziale trzecim następuje opis amerykańskich obiektów wojskowych w Erytrei (będącej wówczas sfederowanej z Etiopią), ze szczególnym uwzględnieniem Kagnew Station. Rozdział czwarty omawia stosunki dwustronne USA i Etiopii oraz pomoc militarną Waszyngtonu. Rozdziały piąty i szósty omawiają relacje na linii Etiopia – USA w latach sześćdziesiątych XX wieku. Ostatnie rozdziały siódmy

i ósmy są omówieniem relacji pomiędzy Addis Abebą a Waszyngtonem w latach siedemdziesiątych XX wieku oraz stopniowego wygaszania działalności Kagnev Station, aż do jej całkowitego zamknięcia.

Struktura pracy jest czytelna i przejrzysta, jednak mam uwagę co do zbyt dużego jej poszatkowania na liczne rozdziały. Oczywiście są to uwagi bardzo subiektywne gdyż autorka rozplanowuje sobie pracę według własnego uznania i to jest jej święte prawo, jednak moim zdaniem można było i nawet należało ująć strukturę w czterech rozdziałach.

Autorka w swojej pracy zastosowała poprawną metodologię. Wśród metod badawczych dominują metoda historyczno-genetyczna, metody porównawcze i metoda etnograficzna. Szkoda tylko, że autorka nie omówiła zagadnień metodologicznych zastosowanych w dysertacji.

Podstawa źródłowa

Autorka swoją dysertację oparła o gruntowne badania źródłowe, korzystając głównie z archiwów amerykańskich, etiopskich a także z biblioteki Organizacji Narodów Zjednoczonych w Genewie. Nie bez znaczenia są także osobiste doświadczenia autorki wyniesione z badań terenowych i dłuższego pobytu w Etiopii, gdzie miała okazję poznać region i mentalność Etiopczyków, co ma znaczenie w kontekście pisania pracy. Widać zresztą te doświadczenia w tekście, gdy autorka opisuje chociażby charakter trudnych negocjacji polityczno-wojskowych etiopsko - amerykańskich. Autorka podjęła duży wysiłek badawczy prowadząc kwerendę naukową w zasobach National Archives and Records Administration w College Park w Marylandzie w USA; w zbiorach dotyczących stosunków amerykańsko-etiopskich zgromadzonych przez wybitnego etiopistę profesora Harolda G. Marcusa na Uniwersytecie Stanowym Michigan w East Lansing; w bibliotece Instytutu Azji i Afryki Uniwersytetu w Hamburgu, czy Instytutu Maxa Plancka w Heidelbergu. W Etiopii korzystała z zasobów Archiwum Narodowego Etiopii, biblioteki

Ministerstwa Spraw Zagranicznych Etiopii, biblioteki Instytutu Studiów Etiopistycznych Uniwersytetu w Addis Abebie. Materiał źródłowy w postaci archiwalnych i publikowanych dokumentów uzupełniła właściwie dobraną literaturą przedmiotu.

Ocena merytoryczna

Ocena merytoryczna pracy musi przede wszystkim uwzględnić, w jakim stopniu określone we wstępie cele i pytania badawcze znalazły swoje odpowiedzi w tekście rozprawy.

Jak sama autorka pisze we wstępie swojej dysertacji celem pracy był nie tylko opis instalacji w Kagnev Station ale także poszerzenie i usystematyzowanie wiedzy polskiego odbiorcy na temat istoty zimnowojennych relacji amerykańsko-etioopskich. Tezą pracy jest, że Kagnev Station była jednym z najważniejszych elementów współpracy dwustronnej, a jej znaczenie dla realizacji strategicznych celów USA w okresie zimnej wojny miało konsekwencje w postaci zacieśnienia współpracy polityczno - wojskowej pomiędzy Waszyngtonem i Addis Abebą. Nie bez znaczenia był też fakt na który słusznie zwraca uwagę autorka, że mimo iż USA nie przejawiały bezpośrednio po zakończeniu działań II wojny światowej większego zainteresowania Afryką Subsaharyjską, która przecież była obszarem skolonizowanym przez państwa europejskie, to Etiopia jako duże niezależne państwo, o bogatej historii, nigdy nie będące kolonią, położone w strategicznie ważnym rejonie Afryki Wschodniej stała się dla USA ważnym państwem, szczególnie w kontekście zimnowojennych zmaganiań.

Trzeba przyznać, że autorka dobrze sobie poradziła z wyżej wspomnianymi problemami i uczyniła to w sposób, rzetelny, przystępny i ciekawy. Należy podkreślić oryginalność tematu badawczego i dużą pracę jaką wykonała przy jego realizacji. Praca w znaczący sposób poszerza wiedzę polskiego czytelnika na temat relacji etiopsko-amerykańskich w

okresie zimnej wojny i jest także pierwszym, kompleksowym opisem w polskiej literaturze przedmiotu jednej z najważniejszych instalacji radiolokacyjnych USA w okresie zimnej wojny jakim była Kagnew Station. Pani mgr Katarzyna Hryćko-Górnicka wykazała nie tylko dużą wiedzę, ale także udowodniła, że bardzo sprawnie porusza się w zagadnieniach dotyczących omawianego tematu, co świadczy, że był on głęboko przemyślany i jest owocem wieloletnich badań. Niemniej autorka nie uniknęła pewnych nieścisłości i błędów, które, co należy podkreślić są nieliczne i mało znaczące. Przed ewentualnym oddaniem pracy do druku, co jak sądzę winno nastąpić ze względu na jej merytoryczne walory powinna ona ulec pewnej modyfikacji, szczególnie, jeśli chodzi o doprecyzowanie kwestii, które postaram się wymienić poniżej.

1. autorka dwukrotnie na stronach 109 i 248 pisze o „łodziach podwodnych”, jest to określenie niepoprawne, gdyż właściwa nazwa powinna brzmieć - „okręty podwodne”.
2. W czterech miejscach w pracy na stronach 128, 140, 142 i 167 autorka opisuje przekazaną przez Stany Zjednoczone flocie etiopskiej jednostkę *US Navy* - PC -1616 jako łódź patrolową. Jest to błąd, gdyż w marynarce *US Navy* symbolem „PC” określa się dwa typy jednostek: *Patrol Craft Coastal* – przybrzeżny okręt patrolowy oraz *Submarine Chaser* – ścigacz okrętów podwodnych. USS PC – 1616 był właśnie ścigaczem okrętów podwodnych. *Patrol Boat* – kuter patrolowy, którą to nazwę autorka przetłumaczyła prawdopodobnie dosłownie nosi symbol „PB”. Ponadto w żadnym wypadku nie nazywamy tych jednostek łodziami patrolowymi.
3. Na stronie 204 w przypisie 670 autorka pisze o „szwadronie myśliwców F-5”, chodziło zapewne o eskadrę myśliwców F-5.
4. Na stronie 241 autorka napisała, że za rewolucją 1974 r. stała grupa podoficerów, moim zdaniem to jednak oficerowie byli głównym motorem rewolucji, oczywiście przy dużym udziale kadry podoficerskiej.

5. Nie do końca zgadzam się ze zdaniem autorki na stronie 276: „Jednak antyamerykańska i prosowiecka orientacja jednego z przywódców Dergu, ppłk Mengystu Hajle Marjama, a także jego silne przekonanie, że ZSRR może udzielić Etiopii znacznie hojniejszej pomocy niż USA, doprowadziły do pogorszenia relacji amerykańsko-etioopskich”. Nawet gdyby Mengystu faktycznie był dyktatorem i sam podejmował decyzje to sytuacja była o wiele bardziej skomplikowana o czym zresztą autorka pisze już wcześniej. Jest faktem, że można spotkać w literaturze przedmiotu (szczególnie pracach wydanych w latach dziewięćdziesiątych) opinie traktujące Mengystu, jako dyktatora samodzielnie podejmującego najważniejsze decyzje. Tymczasem według osób które widziały to z bliska, do końca swej działalności Derg podejmował decyzje kolokwialnie. Później jednak po upadku reżimu, w obliczu oceny zbrodniczej działalności tego gremium chętnie zrzucano całą odpowiedzialność na przewodniczącego, którym był Mengystu. W tej opinii mogę się powołać na szereg rozmów jakie odbyłem z osobami, które uczestniczyły w wydarzeniach rewolucji etiopskiej, jak też kilku moich rozmów z panią Wiesławą Bolimowską, która jako korespondent Polskiej Agencji Prasowej przebywała w okresie rządów Dergu w Etiopii i przeprowadziła wywiad z Mengystu.
6. W pracy można spotkać kolokwializmy, które czasem przybierają zabawny charakter. Przykładowo na stronie 203: „ZSRR rozszerzał wpływy w Somalii, Egipcie i Sudanie i **czaił się** również na Etiopię”; na stronie 253: „(...) administracja prezydenta Forda pozostawała pod ciągłą presją zarówno Kongresu, jak i mediów, wzburzonych przetrzymywaniem i **zabijaniem politycznej opozycji** przez etiopski reżim”.
7. Najpoważniejszym mankamentem pracy jest brak chociażby krótkiego opisu zastosowanych metod badawczych.

Niezależnie jednak od powyższych uwag, które nie zmieniają mojej pozytywnej opinii o dysertacji, stwierdzam, że praca doktorska pani mgr Katarzyny Hryćko-Górnickiej jest wartościowa, rzetelna pod względem merytorycznym, ciekawie napisana i wyczerpująco odpowiada na postawioną tezę badawczą. Dysertacja stanowi także samodzielne i oryginalne rozwiązanie przez autorkę zagadnienia naukowego i wnosi wkład do polskich badań nad historią Etiopii oraz polityki USA wobec Etiopii i Rogu Afryki w okresie zimnej wojny. Autorka wykazała się dużą wiedzą i solidnym warsztatem badawczym. Wysoko oceniam także podstawę źródłową wspartą badaniami terenowymi w Etiopii. Dodatkowym walorem pracy jest fakt, że problematyka podjęta w rozprawie nie była dotychczas poddana kompleksowej analizie w polskiej literaturze przedmiotu.

Reasumując jestem zdania, że recenzowana przeze mnie dysertacja pt. *Znaczenie wojskowej bazy komunikacyjnej Kagnew Station w polityce Stanów Zjednoczonych Ameryki względem Etiopii od 1953 do 1978 roku*, przygotowana przez panią mgr Katarzynę Chryćko-Górnicką spełnia wymagania stawiane pracom doktorskim, określone w art. 13 ustawy 1 z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki i wnoszę o dopuszczenie jej autorki do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

